

HAPPINESS FROM THE PHENOMENOLOGICAL POINT OF VIEW: EDMUND HUSSERL AND MARTIN HEIDEGGER

KARIVETS Ihor

In Happiness And Contemporary Society : Conference Proceedings Volume (Lviv, March, 20-21, 2020). Lviv: SPOLOM, 2020. P. 129-131.

ISBN 978-966-919-593-7

ЩАСТЯ З ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОГО ПОГЛЯДУ: ЕДМУНД ГУСЕРЛЬ І МАРТИН ГАЙДЕГЕР

КАРІВЕЦЬ Ігор

// Щастя та сучасне суспільство : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). – Львів: СПОЛОМ, 2020. – С. 129-131.

ISBN 978-966-919-593-7

KARIVETS Ihor

Doctor of Sciences in Philosophy, Associate Professor
Lviv Poltechnic National University (Lviv, Ukraine)

**HAPPINESS FROM THE PHENOMENOLOGICAL POINT OF VIEW:
EDMUND HUSSERL AND MARTIN HEIDEGGER**

КАРІВЕЦЬ Ігор

доктор філософських наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

**ЩАСТЯ З ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОГО ПОГЛЯДУ:
ЕДМУНД ГУСЕРЛЬ І МАРТИН ГАЙДЕГЕР**

It seems that the topic of happiness is neglected in phenomenology. I would like to consider the phenomenon of happiness from the phenomenological perspective according to the founder of phenomenology in XX century (Edmund Husserl) and famous German thinker Martin Heidegger.

Husserl analyzed the phenomenon of happiness in several works [see Husserliana XLII (2014)]. He came to conclusions that happiness is strongly connected with virtue (ethics) and it is integrated phenomenon, which consists of vocation, obligation, habituation, self-reflection (self-criticism), sociability (solidarity), and some irrational factors as chance and destiny (factors that are not in our power). The self-satisfaction or happiness comes from the experience of the unity of life, when all factors listed above don't contradict one other. It is very important the Husserl's claim "Back to things themselves!" for understanding of happiness, because these things are essences and fundamental goals of our lives, which we must grasp. Mindfulness of these things is necessary condition of happiness.

The colleague of Husserl, Martin Heidegger also considers happiness as some kind of wholeness, which has not psychological and ethical dimensions as Husserl put, but this wholeness has ontological and even sacral dimensions. In his work "Building, Dwelling, Thinking" Heidegger described this wholeness as the fourfold, which consists of the mortals, earth, sky, and the divinities. In order to be happy, the mortals must be conscious their place in this fourfold and live according to their destiny: the mortals are called mortal, because they can die and the main feature of the mortals is dwelling, which does mean to spare, to preserve. The mortals can be happy only in the fourfold, when they "dwell in the way they preserve the fourfold in its essential being, its presencing. Accordingly, the preserving that dwells is fourfold".

Чи може феноменологія, як наука про сутності, як строга наука про феномени, прояснити природу щастя чи вказати на щастя, як певний феномен, тобто стан свідомості, в якому переживається щастя? Здається, що цим аспектом феноменології – аспектом прояснення феномену щастя – нехтували й більше звертали увагу на конституцію свідомості, на трансцендентальний поворот у феноменології Гусерля, на феномен життєсвіту тощо.

Погляньмо на потенціал прояснення феномену щастя у ранній феноменології Гусерля, коли він закликав до самих речей, і у пізній праці Гайдегера «Будувати, проживати, мислити»

Щастя не можна відділити від речей самих по собі. Заклик Гусерля «Назад до самих речей!» має універсальний характер, оскільки охоплює собою онтологічну, метафізичну, епістемологічну, соціально-філософську та етичну проблематику.

Чому для феноменолога щастя важливо усвідомити та зрозуміти цей заклик Гусерля? По-перше, самі речі – це те, що важливе, а тому цінне для людини; по-друге, самі речі – це ті цінності, як сутності, без яких немає життя; по-третє, самі речі – це те, що породжує у житті людини задоволення, радість й те, що називають «відчуттям щастя».

Не потрібно змішувати річ і об'єкт чи предмет. Річ є внутрішньо-світова; вона не є «назовні», тобто вона не об'єктивується; річ не володіє «об'єктивним» та «об'єктивним» значенням. Зустріч з такою річчю дарує щастя. Дія, згідно з самими речами, є чеснотою. Тому, як і Аристотель, Гусерль вважає, що щастя і чеснотливе життя – це синоніми. Чеснотливе життя, згідно самих речей, непроминальних сутностей, цінностей, є щастям. Чеснотливе життя є цілісним, тобто гармонійним, тому стає можливим *справжнє само-задоволення*, яке нічого немає спільного з егоїзмом, утилітаризмом чи прагматизмом. *Справжнє само-задоволення* – це стан, в якому людина усвідомлює досягнуту цілісність психічного життя (емоцій, почуттів, волінь, інтелекту) та чеснот. Таке само-задоволення є щастям. *Справжнє само-задоволення* не є простим задоволенням своїх хотінь, бажань та досягнень у житті (кар'єрі). Воно пов'язане з гармонією дій, хотінь та становища людини у її життєвому світі. Щасливе життя – це коли твоє індивідуальне життя справді стає неподільним, цілісним. У щасливому житті немає поділів на «свій» і «чужий», «старе» і «нове», «минуле» і «майбутнє», «хочу» і «не хочу». Щасливе життя нічого не обирає, бо в ньому є чітке усвідомлення того, чого хочеться й чого варто досягати, тому щасливе життя непомилне, благословенне. Благословенне життя – це щасливе життя. Благословення походить від самих речей, тобто того, що не проминає [Husserl 2014].

У Гайдегера є поняття «Четвериця». Цю єдність буття усіх видів сущого Гайдегер називає тетрадою, «четверицею» (нім. *das Geviert*): «Лише людина помирає, причому безперервно, весь час, поки залишається на Землі, під Небом, перед лицем Божественних сутностей. Кажучи «Смертні», ми водночас мислимо і Землю, і Небо, і Божественні сутності, – однак не беремо до уваги їхньої простоти. Цю простоту ми називаємо Квадратом» [Гайдегер, 1998: с. 318-319]. Ключовим поняттям у цій цитаті є *das Geviert*, яке львівський інтелектуал Тарас Возняк переклав, як «Квадрат». Але кращим варіантом перекладу цього поняття є *Четвериця* за аналогією Трійці. Адже Трійця – єдиносуща та нероздільна. У Мартина Гайдегера *Четвериця* є символом єдності та нероздільності Землі, Смертних, Неба і Богів, які утворюють певну *Одність* у смислового значенні: «Усі четверо: Земля і Небо, Божественні Сутності і Смертні, силою якоїсь первинної єдності, є одним цілим» [Гайдегер, 1998: с. 318]. Осмислення цієї *Одності* є щасливим життєвим шляхом Смертних. Благословенне, щасливе, життя можливе у цій *Четвериці*, частиною яких є Смертні. Вони живуть у цій Четвериці, як її частина. Ціле складається з частин і бути частиною Цілого – це щастя, але це

щастя стає «позитивним», коли завдяки осмисленню місця цієї частини (Смертних) в Бутті, сама частина стає одним цілим з ним.

Таким чином, у феноменології Гусерля щастя розглядається як психологічно-моральна й трансцендентальна цілісність, яка проявляється у пережитті гармонійного само-задоволення; у Гайдегера щастя є також інтегральним феноменом, який онтологічно поєднує людей, богів, землю і небо в одну Одність, в якій люди будують, мешкають і мислять осмислено цю Одність. Так, чи інакше, феномен щастя пов'язується з пережиттям певної цілісності, в якій панує гармонія її складових/частин. Лише у Гусерля ця цілісність частин має психологічно-моральний вимір у свідомості людини, бо саме свідомість суб'єкта уможлиблює інтеграцію частин психіки та моралі в єдине ціле, що й породжує відчуття само-задоволення суб'єкта, а у Гайдегера щастя є онтологічною інтегральністю, в якій вписані люди (Смертні), котрі проживають себе так, як призначено їм долею у цій Четвериці: вони не ремствують ні на життя, ні на смерть; вони тихо приходять у цей світ і спокійно відходять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдеггер, М. (1998). Будувати, проживати, мислити. В: Т. Возняк. *Тексти та переклади* (сс.. 313-331). Харків: Фоліо.
2. Husserl, E. (2014). *Grenzprobleme der Phänomenologie: Analysen des Unbewusstseins und der Instinkte, Metaphysik, Späte Ethik-Texte aus dem Nachlass (1908-1937)* (Husserliana XLII). Dordrecht: Springer.